МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ПРИЛОЖЕНИЯ

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

за опазване на венериното пантофче
(*Cypripedium calceolus* L.)
за периода 2024-2033 г. в България

Приложение 1. Използвани съкращения

ЕИО – Европейска икономическа общност

ЕО – Екологична оценка

ЕС – Европейски съюз

ЗЗ – Защитена зона

ЗМ – Защитена местност

ИАГ – Изпълнителна агенция по горите

ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда

МОСВ – Министерство на околната среда и водите

НПО – Неправителствена организация

НСМСБР – Национална система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие

НТП – Начин на трайно ползване

ОВОС – Оценка за въздействието върху околната среда

ОП – Оперативна програма

ОПОС – Оперативна програма околна среда

ОС – Оценка за съвместимост (със защитени зони по Натура 2000)

РИОСВ – Регионална инспекция по околната среда и водите

сем. – Семейство

ha – хектар

CITES – Конвенцията за международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора

IPA (Important Plant Areas) – Важно място за растенията. Следва се от кода на съответното място за страната (по Peev & al. 2012).

IUCN – Международен съюз за защита на природата и природните ресурси

SO, SOA, SOM – международно приети кодове на трите основни хербарни колекции в страната (на Софийски университет, ИБЕИ-БАН и Аграрен университет Пловдив). Цитираните образци се посочват с кода и номера на съответния образец.

Приложение 2. Библиография и източници

Литература

Петрова, А. 1995. Природозащитен статус на редките орхидеи в България. - В: сб. "100 години от рождението на Акад. Б. Стефанов", PSSA, София. 86-89.

Петрова, А. 2015. *Cypripedium calceolus* L. (стр. 229). – В: Пеев, Д. и др. (ред.), Червена книга на Република България. Т. **1**. Растения и гъби. БАН и МОСВ, София.

Станев, С. 1975. Звезди гаснат в планината. - Земиздат, София, 132 с.

Стефанов, Б. 1973. Орхидеите в природната среда. - Природа, 1973, бр.2: 74- 77.

Стоянов, Н. 1934. Измиращите растения. - Сб. на Съюза за защита на природата **1:** 34-49.

Стоянов, Н. 1966. *Orchidaceae* Juss. В. В: Йорданов, Д. (ред.) Флора на НР България. **2**. С., Изд. БАН, 349-399.

Antonelli, A., Johan Dahlberg, C., Carlgren, K. H., & Appelqvist, T. 2009. Pollination of the Lady's slipper orchid (*Cypripedium calceolus*) in Scandinavia–taxonomic and conservational aspects. Nordic Journal of Botany, 27(4), 266–273. https://doi.org/10.1111/j.1756-1051.2009.00263.x

Brzosko, E., Wroblewska, A., Tałałaj, I., & Wasilewska, E. 2011. Genetic diversity of *Cypripedium calceolus* in Poland. Plant Systematics and Evolution, 295(1), 83–96. https://doi.org/10.1007/s00606-011-0464-9

Bilz, M., Kell, S.P., Maxted, N. and Lansdown, R.V. 2011. European Red List of Vascular Plants. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Corkhill, P. 1996. Raising *Cypripedium calceolus* from flask. Orchid Review, 104, 348±352.

Cribb, P. 1997. The Genus Cypripedium. Timber Press, Portland, OR.

Cribb, P. & Hermans, C. 2013. *Cypripedium* for every garden. The Orchid review, 121 (N 1304): 211-213.

De Jong, C., & Sprunger, S. 2020. A project to reintroduce *Cypripedium calceolus* in Switzerland. L'Orchidophile, 227, 373–385.

Delforge, P. 2006. Orchids of Europe, North Africa and the Middle East. A&C Black Publishers, London.

Fay, M.F., Bone R., Cook, P., Kahandawala, I., Greensmith, J., Harris, S., Pedersen, H.Æ., Ingrouille, M.J. & Lexer, C. 2009. Genetic diversity in *Cypripedium calceolus* (Orchidaceae) with a focus on north-western Europe, as revealed by plastid DNA length polymorphisms. Annals of Botany **104**: 517–525.

Gargiulo, R., Adamo, M., Cribb, P. J., Bartolucci, F., Sarasan, V., Alessandrelli, C., Bona, E., Ciaschetti, G., Conti, F., Di Cecco, V., Di Martino, L., Gentile, C., Juan, A., Magrini, S., Mucciarelli, M., Perazza, G., & Fay, M. F. 2021. Combining current knowledge of *Cypripedium calceolus* with a new analysis of genetic variation in Italian populations to provide guidelines for conservation actions. Conservation Science and Practice, 3(10), e513. https://doi.org/10.1111/csp2.513

Heinrich, W. & Lorenz, R. 1996. Frauenschuh (*Cypripedium calceolus* L.). Die Orchidee des Jahres 1996. Berichte aus den Arbeitskreisen Heimische Orchideen, 13, 61±93.

Hutchings MJ. 1987. The population biology of the early spider orchid, *Ophrys sphegodes* Mill. I. A demographic study from 1975 to 1984. *Journal of Ecology* **75:** 711–727.

Hutchings MJ. 2010. The population biology of the early spider orchid *Ophrys sphegodes* Mill. III. Demography over three decades. *Journal of Ecology* **98:** 867–878

Jakubska-Busse, A., Tsiftsis, S., Sliwinski, M., Krenová, Z., Djordjevic, V., Steiu, C., Kolanowska, M., Efimov, P., Hennigs, S., Lustyk, P. & Kreutz, K. 2021. How to Protect Natural Habitats of Rare Terrestrial Orchids Effectively: A Comparative Case Study of *Cypripedium calceolus* in Different Geographical Regions of Europe. Plants, **10,** 404: 1-25. https:// doi.org/10.3390/plants10020404

Kull, T. 1998. Fruit-set and recruitment in populations of *Cypripedium calceolus* L. in Estonia. Botanical Journal of the Linnean Society, 126(1–2), 27–38. https://doi.org/10.1111/j.1095-8339.1998.tb02513.x

Kull, T. 1999. Cypripedium calceolus L. Journal of Ecology, 87(5), 913–924.

Nemer, W., Rebbas, K. & Krouchi, F. 2019. Decouverte de *Cypripedium calceolus* (*Orchidaceae*) au Djurdjura (Algerie), nouvelle pour l'Afrique du Nord. — Fl. Medit. 29: 207-214. 2019. — ISSN: 1120-4052 printed, 2240-4538 online.

Nicolé, F., Brzosko, E., & Till-Bottraud, I. 2005. Population viability analysis of *Cypripedium calceolus* in a protected area: Longevity, stability and persistence. Journal of Ecology, 93(4), 716–726. https://doi.org/10.1111/j.1365-2745.2005.01010.x

Nilsson, L. A. 1979. Anthecological studies on the Lady's slipper, *Cypripedium calceolus* (Orchidaceae). Stockholm, Botaniska Notiser, 132, 329–347.

Perry, J. & Perry, A. 2014. A new locality for *Cypripedium calceolus* from the Rodopi Mountains, Bulgaria. J. Eur. Orch. 46 (1): 31 – 40.

Petrova, A. 2009. *Cypripedium calceolus* L. – In: **Petrova, A. & Vladimirov, V.** (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – Phytol. Balcan., **15**(1): 68.

Popatanasov, A. 2015. Reports 77-79. 2015. – In: Vladimirov, V. & al. (comps). New Floristic Records in the Balkans: 25. Phytol. Balkan. 21(2): 203-204.

Ramsay, M. M., & Stewart, J. 1998. Re-establishment of the lady's slipper orchid (Cypripedium calceolus L.) in Britain. Botanical Journal of the Linnean Society, 126(1–2), 173–181. https://doi.org/10.1111/j.1095-8339.1998.tb02524.x

Rankou, H. & Bilz, M. 2014. *Cypripedium calceolus*. *The IUCN Red List of Threatened Species* 2014: e.T162021A43316125.https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2014-1.RLTS.T162021A43316125.en. Downloaded on 24 October 2021.

Rasmussen, H.N. & Pedersen, H.Æ. 2011. Cypripedium calceolus germination in situ: seed longevity, and dormancy breakage by long incubation and cold winters. *European Journal of Environmental Sciences*, **1(2): 69-70.**

Sojanoff, N. & Stefanoff, B. 1924. *Scabiosa rhodopensis*. – Bull. of Miscellaneous information, **9(3):** 98-99.

Shefferson, R. P., Weiß, M., Kull, T., & Taylor, D. L. 2005. High specificity generally characterizes mycorrhizal association in rare lady's slipper orchids, genus Cypripedium. Molecular Ecology, 14, 613–626. https://doi.org/10.1111/j.1365-294X.2005. 02424.x

Tashev, A. & Kuchtev, D. 2019. Report 131. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comp.), New floristic records in the Balkans: 40. – Phytol. Balkan., **25**(3): 323.

Terschuren, J. 1998. Action plan for *Cypripedium calceolus* in Europe. Council of Europe,T-PVS (98) 20.

Закони, конвенции и други актове

Закон за биологичното разнообразие, обн., ДВ, бр. 77 от 09.8.2002г.

Закон за защитените територии, обн., ДВ, бр. 133 от 11.11. 1998г.

Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. Appendix I. 1979. http://www.lkp.org.pl./pravo_html/konw_bernenska_z1.html

Convention on the International Trade in Endangered species (CITES). http://www.ukcites.gov.uk/default.asp

Directive 92/43/EEC. 1992. Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:EN:html (accessed 22 August 2014).

Проекти с участието на членове от екипа, в които са получени данни за целевия вид:

1. Изследване на видове от семейство Салепови (*Orchidaceae*) в уязвими местообитания. Финансиран от НФНИ, МОН, 1993 –1996 г.
2. Разпространение на Салеповите растения в България. Финансиран от НФНИ, МОН, 1996 –1999 г.
3. The Planta Europa Network and the Important Plant Areas (IPA) programme in South Eastern Europe. Координатор Е. Радфорд, финансиран от Министерство на земеделието, природата и качеството на храните на Холандия и Plantlife International, 2006-2008 г.
4. Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I". 2011-2013 г., ОП „Околна среда“.
5. Червен списък на растения и гъби. Финансиран от МОСВ, 2003- 2005 г.
6. Червена книга на България. Финансиран от МОСВ, 2005-2008 г.
7. Теренни проучвания за разпространение и численост на висши растения, мъхове и гъби", Проект № DIR 5113024-1-48, процедура BG161PO005/11/3.0/03/24 „Теренни проучвания на разпространение на видове/ оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза“.

Приложение 3. Връзка между второстепенни цели, мерки и дейности

Основна цел	№	Второстепенна цел	Мерки	№	Дейности	Индикатор	Адресирана заплаха
Устойчиво съществуване на популациите и местообитанията на венериното пантофче (*Cypripedium calceolus*) **Индикатор:** Популациите на вида са запазили или увеличили числеността си.	**1**	**Запазено или подобрено състояние на местообитанията на вида** **Индикатор:** Запазено състояние на местообитанията в 100% от находищата и подобрено състояние на местообитанията в 50% от находищата	**Регулиране на промените в местообитанията и находищата с негативно въздействие върху вида**	**1.1**	Съобразяване на мерките за опазване на популациите и местообитанията на вида при процедури за оценка на въздействието на инвестиционните предложения и екологична оценка на планове, проекти и програми в близост до и върху находищата	100% от проведените процедури по ОВОС и ЕО за ИП и планове, програми и проекти на територии с описани находища на вида включват оценка на въздействието върху популациите, находищата и местообитанията.	малочислени популации
				1.2	Разширяване на ЗМ „Борино“	Разширена защитена местност „Борино“	малочислени популации; обрастване с дървесна растителност и засенчване
				1.3	Съгласуване на мероприятията от горскостопанските планове в районите на находищата с РИОСВ	Всички горскостопански мероприятия в посочения териториален обхват са съгласувани.	малочислени популации; обрастване с дървесна растителност и засенчване
			Подобряване състоянието на местообитанията	**3.1**	Почистване на отделни дървета и/или клони	Почистени отделни дървета и/или клони и е постигната и поддържана 0,6-0,7 склопеност на насаждението.	обрастване с дървесна растителност и засенчване
	2	**Запазена или повишена численост на вида** **Индикатор:** Популациите на вида са запазили или увеличили числеността си	**Подпомагане възобновяването на популациите**	**4.1**	Изкуствено опрашване, събиране на семенен материал и засяване в съществуващите находища	Ежегодно опрашване на до 2 цвята във всяка популация, ако екземплярите са в добро/подходящо състояние, на база експертна оценка. Извършени поне 5 бр. подсявания във всяко находище.	малочислени популации; туризъм; бране; отъпкване; пожари; изравяне и изяждане от диво прасе
				4.2	Асимбионтно (in vitro) размножаване и адаптиране на посадъчния материал	Успешно отгледани ювенилни екземпляри и от двете находища, с висока численост.	малочислени популации; туризъм; бране; отъпкване; пожари
				4.2	Реинтродукция. Засаждане и първоначални грижи за новите растения	Засадени растения в природата, които са преживели поне две години след засаждането.	малочислени популации; туризъм; бране; отъпкване; пожари; изравяне и изяждане от диво прасе
			Осигуряване на охрана	**5.1**	Изграждане на система с видеонаблюдение и физическа охрана	Поставено видеонаблюдение и изградена система за физическа охрана.	малочислени популации; туризъм; бране; отъпкване
	3	**Разширени познания за популациите на вида** **Индикатор:** Публикувани статии за биологията, демографията и генетичното разнообразие на популациите на вида в страната	**Повишаване на познанията за съвременното състояние на вида**	**6.1**	Ежегодни наблюдения на находищата	Проведени два пъти по три дена теренни проучвания във всяко находище, ежегодно. Анализирани, публикувани и предоставени в МОСВ и РИОСВ данни.	малочислени популации; затоплянето и засушаването на климата; изравяне и изяждане от диво прасе
				6.2	Издирване на нови находища в подходящи местообитания	Поне два пъти по четири дена теренна работа за всяка ЗЗ. Анализирани, публикувани и предоставени в МОСВ и РИОСВ данни.	малочислени популации; затоплянето и засушаването на климата
				6.3	Проучвания на биологията и екологията на вида	Поне 1 бр. публикация.	малочислени популации; затоплянето и засушаването на климата

Основна цел	№	Второстепенна цел	Мерки	№	Дейности	Индикатор	Адресирана заплаха
				6.4	Проучвания на генетичното разнообразие на популациите на вида	Публикация с резултати от изследването и препоръки за последващи дейности	малочислени популации; затоплянето и засушаването на климата
	4	**Повишени умения за опазване на вида сред заинтересовани граждани и подобрена координация между отговорните институции** **Индикатор:** Поне по един служител от всяка заинтересована/отговорна държавна структура, на територията на която се среща видът, е запознат с вида и необходимите дейности за неговото опазване	**Подпомагане управлението и опазването на вида**	**2.1**	Провеждане на мониторинг и оценка на Плана	Публикувани годишен анализ и оценка на извършените дейности по матрицата за мониторинг и оценка на Плана в точка VII. Мониторинг и оценка на плана.	всички посочени
				2.2	Допълване на нормативни документи	Видът е включен в Стандартния формуляр на 33 Родопи-Западни, както и всяко новооткрито находище.	всички посочени
			Информиране и ангажиране на местните общности и широката общественост	**7.1**	Онлайн публикации за вида	Публикувани онлайн поне 2 бр. публикации годишно в местни “Facebook” групи, “Facebook” групи с фокус растенията на България, официални сайтове на Общини, РИОСВ, Биосферен резерват „Червената стена“, научни институти, университети и катедри, ботанически градини.	туризъм; бране; отъпкване; пожари
				7.2	Създаване и разпространение на филм за вида	Създаден и разпространен филм.	туризъм; бране; отъпкване; пожари
				7.3	Издаване и разпространение на информационни материали	Материали с тираж: 3 000 **брошури** (3 различни дизайна), 1 000 сувенири и/или вещи с печат на вида. Материалите да бъдат разпространени в местни къщи за гости, посетителски центрове и др. Брошурите да са адаптирани и с електронна версия.	туризъм; бране; отъпкване; пожари
				7.4	Поставяне на информационни табели в районите на находищата	6 броя поставени информационни табели, по една във всяка местност, с последваща грижа.	туризъм; бране; отъпкване; пожари
				7.5	Създаване на микроботанически кътове с култивирани екземпляри на вида	Създадени и поддържани поне по 1 бр. във всяка 33 микроботанически кътове. Екземпляри на вида се отглеждат в Ботаническата градина на БАН в София.	малочислени популации; туризъм; бране; отъпкване
			Повишаване на капацитета за опазване на вида	**8.1**	Провеждане на обучение за повишаване капацитета на служители от ДГС, РИОСВ, Общини и заинтересовани граждани	Проведено едно тридневно обучение.	всички посочени
				8.2	Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнение на Плана	Проведени поне 2 срещи с публикувана и изпратена информация за събитието и взетите решения към всички заинтересовани страни. Участвали всички заинтересовани и отговорни организации (държавни, общински, местни, НПО и др.).	всички посочени

Приложение 4. Методика за оценка на популациите и находищата на вида

За оценка състоянието на популациите и находищата **в периода на прилагане на Плана за действие** ще бъдат използвани две методики:

- методиката, разработена в рамките на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. Тя е разработена на базата на събраните данни от провеждан мониторинг в съответствие с Методиката за мониторинг на висши растения, утвърдена в рамките на НСМБР. http://eea.government.bg/bg/bio/nsmbr. По нея ще се извършва отчитане в годините, по национален плана за мониторинг на висшите растения и в годините, предвидени за докладване по чл.17 от Директива 92/43 ЕИО.
- Методика за демографски наблюдения на популациите (Hutchings 1987, Hutchings 2010 и др.), с проследяване съдбата на отделните индивиди. Ежегодно по време на действие на плана.

По време на разработване на Плана за действие, в периода 2021– 2022 г., данните от провежданите наблюдения са събирани, следвайки основните изисквания в гореспоменатата Методика за мониторинг на висши растения**,** като са отчитани основните популационни параметри в Полевия формуляр за набиране на първични данни. Поради биологични особености на Салеповите растения, свързани най-вече с полиморфизма на жизнения им цикъл, разглежданите категории индивиди са вегетативни и цъфтящи. Вегетативните индивиди включват ювенилни, прематурни и известен брой генеративни растения, които в конкретната година са в подтиснато състояние и не цъфтят. Всички цъфтящи растения са генеративни. Поради изключително ниската численост и плътност и популация състоящата от силно разпръснати индивиди, отчитана е единствено общата численост на популациите. Тя е и показателят, използван за оценката на състоянието по критериите на Директива 92/43 ЕИО, като при нея се използва само броя на генеративните растения). По отношение на площта, посочена е площ на популацията, заключена между координати, в които попадат всички известни индивиди на популацията. Това е направено с оглед дискретност и предпазване от посегателства или отрицателни въздействия върху отделните индивиди.

За отделните индивиди са събрани данни за изявата им: брой стъбла в определено състояние и с брой листа и брой цветове. Те са посочени в рубриката бележки.

Приложение 5. План за теренни проучвания на находищата на вида

План за провеждане на теренни проучвания на находищата и популациите. Предвижда се ежегоден мониторинг и на двете известни популации. След увеличаване на броя индивиди в резултат на дейности , новите индивиди се включват в мониторинга. При откриване на нови популации (в резултат на дейностите), те се включват за мониторинг.

Обобщението на резултатите в съпоставка с известните досега данни ще е основа за последващ мониторинг на находищата и популациите и оценка на природозащитния статус.

Период на изпълнение										Описание	Териториален обхват (РИОСВ)
1	2	3	4	5	6	7	9	9	10		
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Находището в Добростански масив	РИОСВ Пловдив
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Находището в Девинска планина	РИОСВ Смолян

Приложение 6. Снимки на вида, местообитанията и някои заплахи

Добростански масив. Местообитание на вида. Юни 2014 г. Автор: А. Петрова.

Добростански масив. Местообитание на вида. Юни 2014 г. Автор: А. Петрова.

Добростански масив. Най-едрият екземпляр в популацията. Юли 2011 г., с плод. Автор: Р. Василев.

Добростански масив. Най-едрият екземпляр в популацията. Край на цъфтежа. Юни 2012 г. Автор: А. Петрова.

Добростански масив. Най-едрият екземпляр в популацията. Цъфтеж. Юни 2014 г. Автор: А. Петрова.

Добростански масив. Екземпляр с единичен стрък, във вегетативно състояние. Юни 2012 г. Автор: А. Петрова.

Добростански масив. Екземпляр с единичен стрък, във вегетативно състояние. Юни 2012 г. Автор: А. Петрова.

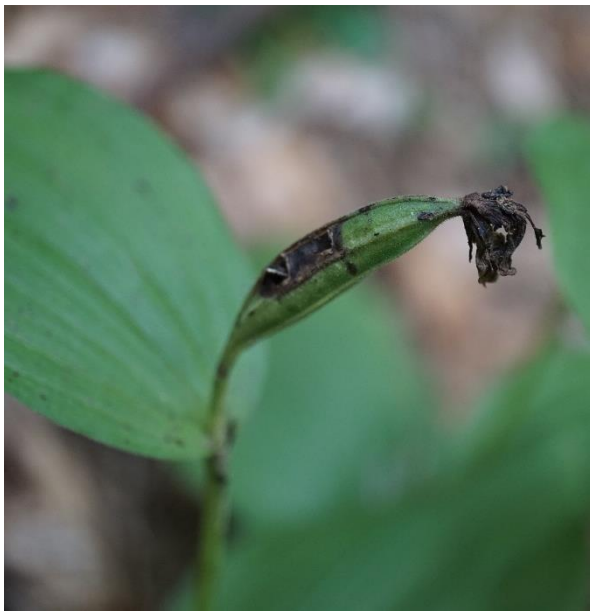

Добростански масив. Плодни кутийки, септември 2021 г. Автор: Р. Василев.

Девинска планина. Екземпляр с 4 генеративни стръка, всички с по два цвята. Юни 2016 г. Автор: И. Костадинов.

Девинска планина. Екземпляр с единичен цъфтящ стрък. Юни 2015 г. Автор: А. Петрова.

Девинска планина. Екземпляр във вегетативно състояние. Автор: И. Герасимова

Девинска планина. Плодна кутийка, септември 2021 г. Автор: Р. Василев.

Девинска планина. Утъпкване от фотограф в непосредствена близост до индивида. Май 2018 г. Автор: Галя Велева.

Изядени от охлюви (или насекоми) растения. Девинска планина, 07.2016 г. Автор: И. Костадинов.

Приложение 7. Полеви формуляри от наблюденията на вида през 2021-22 г.

Вид: *Cypripedium calceolus*				
Дата:05.06.2021	Начален час: 11.00	Краен час: 14.00	Място: край пътеката х. Марциганица – х. Безово	Местност: Добростански масив
Институция: Пловдив [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Бачково [най-близкото населено място]		Област: Пловдив	Община: Асеновград
Държавно горско стопанство (ДГС): Асеновград	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел: 146	Подотдел: g
Биогеографски регион:	Алпийски		Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ha: 1 ха				
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина:			Географска ширина:	
Географска дължина: 24.888578 E	Географска дължина: 24.889464 E	Географска дължина: 24.887743 E	Географска дължина: 24.887085 E	
Географска ширина: 41.930975 N	Географска ширина: 41.930360 N	Географска ширина: 41.926149 N	Географска ширина: 41.926588 N	
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:				
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m 1 ha		Надморска височина в m: 1320 м
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):				
Географска ширина: 41.930975 N	Географска ширина: 41.930360 N	Географска ширина: 41.926149 N	Географска ширина: 41.926588 N	
Географска дължина: 24.888578 E	Географска дължина: 24.889464 E	Географска дължина: 24.887743 E	Географска дължина: 24.887085 E	
Вид ползване на земята: горски фонд - буферна зона на резерват				
Собственост на земята: държавна				
Защитени територии:				
Национален парк:	Поддържан резерват:		Защитена зона за птици:	
Природен парк:	Природна забележителност:		Защитена зона за местообитания: BG 0001031 Родопи-средни	
Резерват:	Защитена местност: Клувията-Дива вода		Рамсарско място:	
Екип:				
Експерти:		Институция:		
Ирина Герасимова		Природонаучен музей - БАН		
Росен Василев		БФБ		
Диана Венкова		Ботаническа градина - БАН		
Наличие в близост до находището на:		да / не		Разстояние до находището [в m]
Туристически пътеки		+		10 m

Горски пътища (полски)		
Потоци		
Реки		
Обработваеми места		
Населени места		
Постройки		
Пътища		

Флористичен район: [подчертава се]

Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)

Отчетна единица : [подчертава се]
дърво, храст, полухраст, храстче, отделно тревисто растение, туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади върхни разклонения, група

Фенологична фаза:

Вегетативно развитие на популацията: [отбелязва се с +]	
Пъпки, пъпки	
Начало на вегетация	
Вегетация	+
Край на вегетация	
Отмиране	

Генеративно развитие на популацията: [отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа	
Бутонизация /начало на спорообразуване	
Начало на цъфтежа /спорообразуване	
Пълен цъфтеж /спороносене	+
Край на цъфтежа/ спороносенето	
Узряване на плодовете/спорангиите	
Зрели плодове/спорангии	
Няма признаци на генеративни органи	

Характеристика на местообитанието:

Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW	Форма на релефа: склон
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]	Основна скала: [отбелязва се с +]

0–5°		силикат	
6–10°	+	варовик	+
11–15°	+	льос	
16–20°	+	пясъчник	
21–25°		неразкрито	
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни	+	средномощни	+
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерозирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи		преовлажнени	
умерено влажни	+	заливни	
Влажни		с променлива влажност	
Категория природно формирование: [отбелязва се с +]			
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишеи			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			+
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 95 - 100%			
Тип растителност: [отбелязва се с +]			
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			+
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Арктo-алпийска растителност			

Средиземноморска растителност					
Водна растителност					
Проективно покритие на дървесните видове в %: 90%					
№	Дървесни видове (латинско име)				
1.	*Pinus sylvestris*	5.	*Tilia cordata*		
2.	*Abies alba*	6.			
3.	*Fagus sylvatica*	7.			
4.	*Acer campestre*	8.			
Проективно покритие на храстите в %: 9%					
№	Храсти (латинско име)				
1.	*Rubus idaeus*	5.			
2.	*Lonicera coerulea*	6.			
3.		7.			
4.		8.			
Проективно покритие на тревистите видове в %: 10%					
№	Тревисти видове (латинско име)				
1.	*Cypripedium calceolus*	5.	*Cephalanthera longifolia*		
2.	*Poa nemoralis*	6.	*Epipactis helleborine*		
3.	*Fragaria vesca*	7.	*Neotia nidus-avis*		
4.	*Lilium martagon*	8.	*Aremonia agremonioides*		
	Fritillaria pontica		*Euphorbia amygdaloides, Viola sp.*		
№	Други консервационно значими видове (латинско име)				
1.	*Goodyera repens*				
2.	*Epipogium aphyllum*				
3.					
4.					
№	Конкуриращи видове (латинско име)				
1.		3.			
2.		4.			
брой отчетни единици в пробната площ:		Вегетативни:	Генеративни:		Общо:
		1	3		4
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %): под 0.001 %					
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:					

Брой отчетни площадки в пробната площ: 1 по 1 ха			Размер (m2) на отчетни площадки:			
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				

№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:
1.		
№	Заплахи и природни явления:	% на засегната площ / популация:
1.	Ограничено разпространение, ниска плътност	100 %
2.	Суша и по-малко валежи	100 %
3.	Силно засенчване	100%
№	**Взети мерки за опазване и възстановяване:**	
1.	Находището е в ЗМ Клувията – Дива вода	

Бележки:	
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]	+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]	

Вид: *Cypripedium calceolus*				
Дата: 16.06.2021	Начален час: 14.00	Краен час: 16.00	Място: Девинска планина	Местност: Тешел
Институция: [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: Тешел [най-близкото населено място]		Област: Смолян	Община: Борино
Държавно горско стопанство (ДГС): Борино	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел: 101	Подотдел: б, в, 1
Биогеографски регион:	Алпийски		Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ha:				
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина:			Географска ширина:	
Географска дължина: 24.338642 E	Географска дължина: 24.343138 E	Географска дължина: 24.338741 E	Географска дължина: 24.342637 E	
Географска ширина: 41.679524 N	Географска ширина: 41.678808 N	Географска ширина: 41.678646 N	Географска ширина: 41.677891 N	
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:				
Пробна площ / маршрут (име/№): 1	Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m 1 ha			Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):				930 м

Географска ширина: 41.679524 N	Географска ширина: 41.678808 N	Географска ширина: 41.678646 N	Географска ширина: 41.677891 N	
Географска дължина: 24.338642 E	Географска дължина: 24.343138 E	Географска дължина: 24.338741 E	Географска дължина: 24.342637 E	

Вид ползване на земята: горски фонд		
Собственост на земята: държавна		
Защитени територии:		
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания:
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:

Екип:	
Експерти:	Институция:
Ирина Герасимова	НПМ на БАН
Росен Василев	БФБ
Валентин Златанов	

Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки	+	2 m (стар асфалт)
Горски пътища (полски)		
Потоци		
Реки	+	в дерето
Обработваеми места		
Населени места		
Постройки		
Пътища		

Флористичен район: [подчертава се]

Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)

Отчетна единица : [подчертава се]

дърво, храст, полухраст, храстче, отделно тревисто растение, туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група

Фенологична фаза:

Вегетативно развитие на популацията: [отбелязва се с +]

Пъпки	
Начало на вегетация	

Вегетация	+
Край на вегетация	
Оттмиране	

Генеративно развитие на популацията: [отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа	
Бутонизация /начало на спорообразуване	
Начало на цъфтежа /спорообразуване	
Пълен цъфтеж /спороносене	+
Край на цъфтежа/ спороносенето	
Узряване на плодовете/спорангиите	
Зрели плодове/спорангии	
Няма признаци на генеративни органи	

Характеристика на местообитанието:	
Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW	Форма на релефа:

Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°	+	силикат	
6–10°		варовик	+
11–15°		льос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		неразкрито	
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			

Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	+
Метаморфни		средномощни	
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерозирано	
Торфенисти			

Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи		преовлажнени	

умерено влажни	+	заливни	
Влажни		с променлива влажност	

Категория природно формирование:	[отбелязва се с +]
Морски местообитания	
Крайбрежни местообитания	
Блата, торфища и мочурища	
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишеи	
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества	
Гори, горски и други залесени територии	+
Скални местообитания	
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 80%	
Тип растителност:	[отбелязва се с +]
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип	
Степна растителост	
Бореално-планинска растителост	+
Аркто-алпийска растителност	
Средиземноморска растителност	
Водна растителност	

Проективно покритие на дървесните видове в %: 60%			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	*Fagus sylvatica*	5.	*Acer pseudoplatanoides*
2.	*Picea abies*	6.	*Sorbus torminalis*
3.	*Carpinus betulus*	7.	*Acer campestre*
4.	*Pinus nigra*	8.	*Abies alba*
Проективно покритие на храстите в %: 20%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	*Rubus sp.*	5.	
2.	*Hedera helix*	6.	
3.	*Rosa sp.*	7.	
4.	*Lonicera xylosteum*	8.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 30%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	*Petasites kablickianus*	5.	*Gentiana asclepiadea*
2.	*Lathyrus vernus*	6.	*Valeriana montana*

3.	*Fragaria* sp.	7.	*Veronica urticifolia*
4.	*Euphorbia amygdaloides*	8.	*Ajuga genevensis*
	Scrophularia sp.		*Galium sp.*
	Linum capitatum		*Geranium sanguineum*
	Polygala sp.		*Luzula* sp.
	Poa nemoralis		*Festuca* sp.
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	*Epipactis atrorubens*	5.	*Listera ovata*
2.	*Coralorhiza trifida*	6.	*Neottia nidus-avis*
3.	*Dactylorhiza saccifera*	7.	*Gymnadenia conopsea*
4.	*Ophrys insectifera*	8.	*Hieracium kittanae*
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	

Плътност на популацията в пробната площ брой екземпляри в пробната площ:	Вегетативни:	Генеративни:	Общо:
	1	1 + 3	5

Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:

Брой отчетни площадки в пробната площ: 1, съвпада с пробната площ	Размер (m2) на отчетни площадки:

Разполагане на отчетните площадки:

№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				

№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:
1.		
2.		
3.		
№	Заплахи и природни явления:	% на засегната площ / популация:

1.	срутвания	10%
2.	*Висока степен на засенчване25*	*25 %*
3.		
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:	
1.		
2.		
3.		
Бележки:		
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]		+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]		

Вид: Cypripedium calceolus				
Дата: 07.06.2022	Начален час: 11:00	Краен час: 13:30	Място: край пътеката от х. Марциганица към х. Безово	Местност: Добростански масив
Институция: РИОСВ – Пловдив [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Бачково [най-близкото населено място]		Област: Пловдив	Община: Асеновград
Държавно горско стопанство (ДГС): Асеновград	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел: 146	Подотдел: g
Биогеографски регион:	Алпийски		Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ha: 1 ha				
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина:		Географска ширина:		
Географска дължина: 24.888578 E	Географска дължина: 24.889464 E	Географска дължина: 24.887743 E	Географска дължина: 24.887085 E	
Географска ширина: 41.930975 N	Географска ширина: 41.930360 N	Географска ширина: 41.926149 N	Географска ширина: 41.926588 N	
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:				
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m: 1 ha		Надморска височина в m: 1320
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):				
Географска ширина: 41.930975 N	Географска ширина: 41.930360 N	Географска ширина: 41.926149 N	Географска ширина: 41.926588 N	
Географска дължина: 24.888578 E	Географска дължина: 24.889464 E	Географска дължина: 24.887743 E	Географска дължина: 24.887085 E	
Вид ползване на земята: горски фонд - буферна зона на резерват				

Собственост на земята: държавна		
Защитени територии: BGIPA033 Добростан		
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: BG0001031 Родопи - Средни
Резерват:	Защитена местност: Клувията-Дива вода	Рамсарско място:
Екип:		
Експерти:		Институция:
1. Росен Василев		БФБ
2. Ирина Герасимова		Национален природонаучен музей - БАН

Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находището [в m]
Туристически пътеки	да	10
Горски пътища		
Потоци		
Реки		
Обработваеми места		
Населени места		
Постройки		
Пътища		

Флористичен район: [подчертава се]

Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)

Отчетна единица : [подчертава се]

дърво, храст, полухраст, храстче, отделно тревисто растение, туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади върхни разклонения, група

Фенологична фаза:

Вегетативно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]
Пъпки	
Начало на вегетация	
Вегетация	+
Край на вегетация	
Отмиране	

Генеративно развитие на популацията: [отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа	
Бутонизация /начало на спорообразуване	
Начало на цъфтежа /спорообразуване	
Пълен цъфтеж /спороносене	+
Край на цъфтежа/ спороносенето	
Узряване на плодовете/спорангиите	
Зрели плодове/спорангии	
Няма признаци на генеративни органи	

Характеристика на местообитанието:	
Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW	Форма на релефа: склон

Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°		силикат	
6–10°	+	варовик	+
11–15°	+	льос	
16–20°	+	пясъчник	
21–25°		неразкрито	
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			

Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни	+	средномощни	+
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерозирано	

Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
сухи		преовлажнени	
умерено влажни	+	заливни	
влажни		с променлива влажност	
Категория природно формирование: [отбелязва се с +]			
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишеи			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			+
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100			
Тип растителност: [отбелязва се с +]			
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			+
Степна растителост			
Бореално-планинска растителост			+
Аркто-алпийска растителост			
Средиземноморска растителост			
Водна растителност			

Проективно покритие на дървесните видове в %: 90%			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	Pinus sylvestris	5.	Tilia cordata
2.	Abies alba	6.	
3.	Fagus sylvatica	7.	
4.	Acer campestre	8.	
Проективно покритие на храстите в %: 5			
№	Храсти (латинско име)		
1.	Rubus idaeus	5.	

2.	Lonicera coerulea	6.	
3.		7.	
4.		8.	

Проективно покритие на тревистите видове в %: 5%	
№	Тревисти видове (латинско име)
1.	Cypripedium calceolus
2.	Poa nemoralis
3.	Fragaria vesca
4.	Lilium martagon
5.	Fritillaria pontica

6.	Cephalanthera longifolia
7.	Epipactis helleborine
8.	Neotia nidus-avis
9.	Aremonia agremonioides
10.	*Euphorbia amygdaloides, Viola sp.*

№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	Goodyera repens	5.	
2.	Epipogium aphyllum	6.	
3.		7.	
4.		8.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	

Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m^2):	Вегетативни:	Генеративни:	Общо:
	1	4	5

Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %): под 0,001%
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:

Брой отчетни площадки в пробната площ: 1 x 1 ha	Размер (m^2) на отчетни площадки:

Разполагане на отчетните площадки:

№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				

№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:
1.		
2.		
3.		
№	Заплахи и природни явления:	% на засегната площ / популация:
1.	Ограничено разпространение, ниска плътност	100%
2.	Суша и по-малко валежи	100%
3.	Силно засенчване	100%
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:	
1.	Находището е в ЗМ Клувията – Дива вода	
Бележки:		

Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]	+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]	

Вид: Cypripedium calceolus					
Дата: 09.06.2022	Начален час: 13:00	Краен час: 14:00	Място: Девинска планина	Местност: Тешел	
Институция: РИОСВ – Смолян [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Тешел [най-близкото населено място]		Област: Смолян		Община: Борино
Държавно горско стопанство (ДГС): Борино	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел: 101		Подотдел: б, в, 1
Биогеографски регион:	Алпийски		Континентален		Черноморски
Площ на популацията в ha: 1					
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина:			Географска ширина:		
Географска дължина: 24.338642 E	Географска дължина: 24.343138 E		Географска дължина: 24.338741 E	Географска дължина: 24.342637 E	
Географска ширина: 41.679524 N	Географска ширина: 41.678808 N		Географска ширина: 41.678646 N	Географска ширина: 41.677891 N	
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:					
Пробна площ / маршрут (име/№): 1		Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m: 1 ha			Надморска височина в m: 930
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):					
Географска ширина: 41.679524 N	Географска ширина: 41.678808 N	Географска ширина: 41.678646 N	Географска ширина: 41.677891 N		
Географска дължина: 24.338642 E	Географска дължина: 24.343138 E	Географска дължина: 24.338741 E	Географска дължина: 24.342637 E		
Вид ползване на земята: горски фонд					
Собственост на земята: държавна					
Защитени територии:					
Национален парк:	Поддържан резерват:		Защитена зона за птици:		
Природен парк:	Природна забележителност:		Защитена зона за местообитания: BG0001030 Родопи-Западни		
Резерват:	Защитена местност:		Рамсарско място:		
Екип:					
Експерти:			Институция:		
1. Ирина Герасимова			Национален природонаучен музей - БАН		
Наличие в близост до находището на:		да / не		Разстояние до находището [в m]	
Туристически пътеки		да		1-2	
Горски пътища					

Потоци		
Реки	да	в дерето, стените са почти отвесни
Обработваеми места		
Населени места		
Постройки		
Пътища		

Флористичен район: [подчертава се]

Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)

Отчетна единица : [подчертава се]

дърво, храст, полухраст, храстче, отделно тревисто растение, туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група

Фенологична фаза:

Вегетативно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]	
Пъпки, пъпки		
Начало на вегетация		
Вегетация		+
Край на вегетация		
Отмиране		
Генеративно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа		
Бутонизация /начало на спорообразуване		
Начало на цъфтежа /спорообразуване		
Пълен цъфтеж /спороносене		+
Край на цъфтежа/ спороносенето		
Узряване на плодовете/спорангиите		
Зрели плодове/спорангии		
Няма признаци на генеративни органи		

Характеристика на местообитанието:

Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW	Форма на релефа: склон
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]	Основна скала: [отбелязва се с +]

0–5°	+	силикат	
6–10°		варовик	+
11–15°		льос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		неразкрито	
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	+
Метаморфни	+	средномощни	
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерозирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
сухи		преовлажнени	
умерено влажни	+	заливни	
влажни		с променлива влажност	
Категория природно формирование: [отбелязва се с +]			
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишеи			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			+

Скални местообитания	
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 80%	
Тип растителност: [отбелязва се с +]	
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип	
Степна растителост	
Бореално-планинска растителност	+
Аркто-алпийска растителност	
Средиземноморска растителност	
Водна растителност	

Проективно покритие на дървесните видове в %: 60%			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	*Fagus sylvatica*	5.	*Acer pseudoplatanoides*
2.	*Picea abies*	6.	*Sorbus torminalis*
3.	*Carpinus betulus*	7.	*Acer campestre*
4.	*Pinus nigra*	8.	*Abies alba*

Проективно покритие на храстите в %: 20%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	*Rubus sp.*	5.	
2.	*Hedera helix*	6.	
3.	*Rosa sp.*	7.	
4.	*Lonicera xylosteum*	8.	

Проективно покритие на тревистите видове в %: 30%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	*Cypripedium calceolus*	10.	*Gentiana asclepiadea*
2.	*Petasites kablickianus*	11.	*Valeriana montana*
3.	*Lathyrus vernus*	12.	*Veronica urticifolia*
4.	*Fragaria sp.*	13.	*Galium sp.*
5.	*Euphorbia amygdaloides*	14.	*Geranium sanguineum*
6.	*Scrophularia sp.*	15.	*Luzula sp.*

7.	*Linum capitatum*	16.	*Festuca sp.*
8.	*Polygala sp.*		
9.	*Poa nemoralis*		
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	*Epipactis atrorubens*	5.	*Listera ovata*
2.	*Coralorhiza trifida*	6.	*Neottia nidus-avis*
3.	*Dactylorhiza saccifera*	7.	*Gymnadenia conopsea*
4.	*Ophrys insectifera*	8.	*Hieracium kittanae*
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	

Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m^2):	Вегетативни:	Генеративни:	Общо:
	1	4	5

Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):	
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:	
Брой отчетни площадки в пробната площ: 1, съвпада с пробната площ	Размер (m^2) на отчетни площадки:
Разполагане на отчетните площадки:	

№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				

№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:
1.		
2.		
3.		
№	Заплахи и природни явления:	% на засегната площ / популация:

1.	Срутвания	10%
2.	Висока степен на засенчване	25%
3.		
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:	
1.	Находището е в ЗМ Клувията – Дива вода	
Бележки:		
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]		+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]		

Приложение 8. Обобщение на наличната информация за разпространението и основни популационни характеристики на венерино пантофче

12.2021 г.

№	Находище	UTM grid GPS data	Хербариум лич. данни	Лични наблюдения	Наличие на систематизирани данни	Наличие на данни за численост/плътност/	Наличие на данни за площ на популацията	Защитена територия; защитена зона
1.	Средни Родопи, край пътеката Червената стена - х. Безово.	LG 24	Петрова (1995)	Да, от 7.06.1992 до 2005 г. ежегодно; до 2021 - периодично	Да, по Проекти за Натура 2000* и Национален мониторинг**	Да, в периода 1992-2005; От 2012 и 2014 г. 2021	да	33 BG0001031 Родопи (средни) ЗМ Клувията-Дива вода
2.	В околностите на Бачковски манастир, 1898, 27.04., Георгиев Ст.	LG 24	SO 13704					
3.	Смесени гори над Бачковски манастир, 1923, 05. 05., Стоянов Н., Стефанов Б.	LG 24	SOA 2325 Stojanoff & Stefanoff (1924); Стоянов (1934)					
4.	От дол накъде връх Червената стена, близо Бачковски манастир. Отглеждано в ботаническата градина на Агрономически факултет. 1924, 12. 05., Стоянов Н.	LG 24	SOA 2324 Стоянов (1934)					
5.	Из смесена сенчеста гора, къде Бачковски манастир (Безово). 1928, 14. 06., Стоянов Н., Стефанов Б.	LG 24	SOA 2322					
6.	Над Червената стена, Асеновградско. 1953, 08. 06., без данни за събрал и определил.	LG 24	SOA 04445 SOA 04444					
7.	Под хижа Безово, 1958, 18. 05., без данни за събрал и определил.	LG 24	SOA 04447 SOA 04446					
8.	Червената стена над Бачково. 1952, 08. 06., 1952, 08. 06.	LG 24	SOA 04443 SOA 04442					

9.	Над "Клувията" - Бачково. 1973, 20. 05., Делипавлов Д.	LG 24	SOA s.n.					
10.	Средни Родопи, из черборова гора покрай пътеката от х. Безово до Червената стена. 1979, 08.06., Станев С.	LG 24	Пловдив ПНМ 9840					
11.	Добростански масив, горски отдел 146 g, 1340 m, 41°55'N, 24°53'E, Tashev & D. Kuchtev obs.	LG 24	Tashev & D. Kuchtev, 2019					33 BG0001031 Родопи (средни) ЗМ Клувията-Дива вода
12.	Край Наречен, Смолянско. 1963, ? 05., колектив	LG 13	SOA 04448					
13.	Родопи. Девинска планина.	KG 71	Perry, J. & Perry, A. 2014.	Да, от 2015 г. до 2021 - периодично		От 2015 – 2021 г.	да	BG0001030 Родопи-Западни
14.	Родопи. Девинска планина.	KG 71	Popatanasov, A. 2015	* Да, находището съвпада с това, публикувано от Perry & Perry 2014		От 2015 – 2021 г.*	Да*	Да*

Литература:

Петрова, А. 1995. Природозащитен статус на редките орхидеи в България. - В: сбор. “100 години от рождението на Акад. Б. Стефанов”, София. : 86-89.

Стоянов, Н. 1934. Измиращите растения. - Сбор. на Съюза за защита на природата **1:** 34-49.

Sojanoff, N. & Stefanoff, B. 1924. *Scabiosa rhodopensis*. – Bull. of Miscellaneous information**. 9(3):** 98-99.

Perry, J. & Perry, A. 2014. A new locality for *Cypripedium calceolus* from the Rodopi Mountains, Bulgaria. J. Eur. Orch. 46 (1): 31 – 40.

Popatanasov, A. 2015. Reports 77-79. 2015. – In: Vladimirov, V. & al. (comps). New Floristic Records in the Balkans: 25. Phytol. Balkan. 21(2): 203-204.

Tashev, A. & Kuchtev, D. 2019. Report 131. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comp.), New floristic records in the Balkans: 40. – Phytol. Balkan., **25**(3): 323.

ПРИЛОЖЕНИЕ 9. Защитени зони и защитени територии, в които попадат находищата на вида

1. Защитени зони

Популация	**Защитена зона: заповед и линк към досие**	**Информация за предмет на опазване и режими**
Популация в Добростанския масив, по източния склон на вр. Червената стена, Флористичен район – Родопи (средни). 33 BG00001031 Родопи – Средни.	BG0001031 Родопи - Средни № РД - 351 от 31.03.2021г. бр.59 от 16.07.2021 г. Интернет досие: https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/Home/ProtectedSite?code=BG0001031&siteType=HabitatDirective	2.2. местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: 2.2.5. растения – венерина пантофка **(*Cypripedium calceolus* L.),** **5.** Приоритетни за опазване в защитената зона са типовете природни местообитания и видовете по т. 2, означени със знак (*) в приложения № 1 и № 2 от ЗБР, видът Венерино пантофче (*Cypripedium calceolus*), както и типовете природни местообитания и видовете, за които са определени цели за подобряване в т. 3 **8. В границите на защитената зона се забранява:** 8.3. промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива; 8.4. разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство; 8.5. премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива, освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти; 8.6. употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията; 8.7. употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при калamитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове; 8.8. използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.); 8.9. използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми; 8.10. палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;

		8.13. паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост; **9.** Горските типове природни местообитания по т. 2.1 се стопанисват в съответствие с разпоредбите на глава четвърта от Наредба № 8 от 5.08.2011 г. за сечите в горите (ДВ, бр. 64 от 2011 г.) и за тях е задължително прилагането на „Система от режими и мерки за стопанисване на горските типове местообитания от приложение № 1 от Закона за биологичното разнообразие“, утвърдена от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите.
Популация в Девинска планина, ДГС Борино, Флористичен район Родопи (Западни). 33 BG0001030 Родопи Западни. ЗМ „Кавал тепе“. BGIPA042 Западни Родопи.	BG0001030 Родопи – Западни № РД - 278 от 31.03.2021г. бр.45 от 28.05.2021 г. Интернет досие: https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/Home/ProtectedSite?code=BG0001030&siteType=HabitatDirective	**В Заповедта венерината пантофка не е посочена!** **Не се посочва и в Стандартния формуляр на зоната.**

2. Защитени територии

Популация	Защитена територия: заповед	Информация за предмет на опазване и режими
Популация в Добростанския масив, по източния склон на вр Червената стена, Флористичен район – Родопи (средни).	ЗМ „Клувията-Дива вода“ Заповед за обявяване No.780 от 16.10.2007 г., бр. 29/2008 на Държавен вестник Бивша буферна зона на резерват „Червената стена“, обявена със Заповед №176 от 09.03. 1983 г. (ДВ бр.26 от 1983 г.). Запазени са границите и режимите.	**Режим на дейности:** **1.**Забранява се строителството на сгради, пътища, въжени линии и др.; **2.**Забранява се разкриване на кариери, промяна на водния режим и промяна на естествения облик на местността; **3.**Забранява се замърсяване с промишлени и битови отпадъци; **4.**Забранява се създаване на лични и помощни стопанства; **5.**Забранява се паша на домашни животни, с изключение на ливадата в отдел 237 и земите около с. Бачково; **6.**Забранява се ловуване; **7.**Забранява се събиране на цветя и билки; **8.**Забранява се смолодобив; **9.**Забранява се изграждане на заслони за домашни животни в земите от поземления фонд, с изключение на земите около с. Бачково; **10.**Забранява се лагеруване и палене на огън, извън определените места; **11.**Разрешава се провеждане на предвидените по лесоустройствения проект мероприятия в горските насаждения, с изключение на залесяване с неприсъщи за района видове; **12.**Разрешава се използване на работните земи край с. Бачково по досегашния начин;

		13.Разрешава се обработване и косене на отделни малки площи от поземления фонд, намиращ се сред горските насаждения; **14.**Разрешава се създаване на научна станция; **15.**Разрешава се модернизиране на съществуващата почивна база по Кловийско дере, без увеличаване на леглофонда.
Популация в Добростанския масив, по източния склон на вр Червената стена, Флористичен район – Родопи (средни). До 2005 г. има екземпляри в популацията, които са в границите на резерват „Червената стена“	**Резерват „Червената стена“** Заповед No.2631 от 21.09.1962 г., бр. на ДВ **Документи за промяна:** **1.**Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.1555 от 21.10.1969 г., бр. 82/1969 на ДВ http://eea.government.bg/zpo/docs/1-1-21-1555-1969.pdf **2.**Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.176 от 09.03.1983 г., бр. 26/1983 на ДВ http://eea.government.bg/zpo/docs/1-1-21-176-1983.pdf **3.**Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.1050 от 17.12.1990 г., бр. 3/1991 на ДВ http://eea.government.bg/zpo/docs/1-1-21-1050-1990.pdf **4.**Приемане на План за управление със Заповед No.РД-725 от 30.10.2015 г., бр. 92/2015 на ДВ http://eea.government.bg/zpo/docs/1-1-21-725-2015.pdf **5**Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-363 от 28.06.2016 г., бр. 56/2016 на ДВ	**Цели на обявяване:** Опазване на местообитанията на редки и застрашени от изчезване растителни и животински видове. **Режим на дейности:** В резервата се забраняват всякакви дейности, с изключение на: 1. тяхната охрана; 2. посещения с научна цел; 3. преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел; 4. събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите.